

KAZNA ZATVORA ZA OVISNICE REPRESIJA I/ILI PREVENCIJA?

Grozdanić, Velinka; Karlavaris Bremer, Ute

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2005, 26, 657 - 689**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:765577>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

UDK: 34 + 3

ISSN 1330-349X

ZBORNIK
PRAVNOG
FAKULTETA
SVEUČILIŠTA
U RIJECI

VOLUMEN 26

BROJ 2

Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 26,
Br. 2, str. XII+627-1126, Rijeka, 2005.

ZBORNIK PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U RIJECI
COLLECTED PAPERS OF THE LAW FACULTY OF THE UNIVERSITY OF RIJEKA
RECUEIL DES TRAVAUX DE LA FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ DE RIJEKA
RACCOLTA DI SCRITTI DELLA FACOLTÀ DI GIURISPRUDENZA DELL'UNIVERSITÀ DI RIJEKA
GESAMMELTE SCHRIFTEN DER RECHTSWISSENSCHAFTLICHEN FAKULTÄT DER
UNIVERSITÄT IN RIJEKA

Nakladnik/Publisher: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

Glavna urednica/Editor-in-Chief: prof. dr. sc. Velinka Grozdanić

Uredništvo/Editorial Board: prof. dr. sc. Mladen Montana, prof. dr. sc. Petar Šarčević, prof. dr. sc. Dragutin Ledić, prof. dr. sc. Velinka Grozdanić, prof. dr. sc. Miomir Matulović, prof. dr. sc. Vesna Crnić-Grotić, mr. sc. Sandra Laleta (svi iz Rijeke)

Izvršna urednica/Executive Editor: mr. sc. Sandra Laleta

Međunarodni savjetodavni odbor/International Advisory Board: akademik dr. h. c. Lujo Margetić (Rijeka/HR), prof. dr. sc. Ljubo Bavcon (Ljubljana/SLO), prof. dr. sc. Gaetano Insolera (Macerata/I), prof. dr. sc. dr. h. c. Marcus Lutter (Bonn/D), prof. dr. sc. R. Eugene Harper (Charleston/USA), prof. dr. sc. Šime Ivanjko (Maribor/SLO), prof. dr. sc. Giorgio Spangher (Trieste/I)

Lektorica/Lector: Dušanka Starčević, prof.

Prijevod/Translations: doc. dr. sc. Ute Karlavaris-Bremer (za njemački), dr. sc. Sanja Barić (za engleski), Dott. Davide Bertaccini (za talijanski)

Adresa uredništva/Address of the Editorial Board: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka, Hrvatska, tel./fax: (051) 359-518, fax. 675-113

e-mail: zbornik@pravri.hr

www: <http://law.pravri.hr>

Časopis izlazi dvaput godišnje

Naklada: 500 primjeraka

Priprema i tisak/Layout & Print: Studio Hofbauer, Rijeka

Članci objavljeni u časopisu referiraju se za *Index to Foreign Legal Periodicals*, Berkeley, California, USA, *L'Indice Penale*, Milano/Padova, Italia i *Sociological Abstracts*, San Diego, California, USA.

Časopis je objavljen uz financijsku potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

ISSN 1330-349X

ZBORNIK
PRAVNOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U RIJECI

VOLUMEN 26

BROJ 2

RIJEKA, 2005.

SADRŽAJ**I. Članci:**

- Lujo Margetić,*
Pravni aspekti Rižanskog placita (izvorni znanstveni članak)..... 627
- Velinka Grozdanić, Ute Karlavaris Bremer,*
Kazna zatvora za ovisnice – represija i/ili prevencija?
(izvorni znanstveni članak)..... 657
- Ljiljana Mikšaj-Todorović, Ksenija Butorac,*
Ispitivanje razlika u strukturi obitelji maloljetnih delinkvenata u
Republici Hrvatskoj u prijeratnom i poslijeratnom razdoblju
(izvorni znanstveni članak)..... 691
- Bariša Gašpar,*
Identifikacija i sistematizacija temeljnih čimbenika u ekološkoj
degradaciji prirode i ljudskog okoliša (izvorni znanstveni članak)..... 707
- Ivana Kunda, Jasmina Mutabžija,*
Odgovornost prodavatelja za pravo ili potraživanje trećih osoba
s osnove intelektualnog vlasništva prema Bečkoj konvenciji o
međunarodnoj prodaji robe (izvorni znanstveni članak) 733
- Aleksandra Maganić,*
Zemljišnoknjižni službenici prema Zakonu o izmjenama i dopunama
Zakona o zemljišnim knjigama (izvorni znanstveni članak) 795
- Douwe Korff,*
The Gibraltar Shooting Case: An Analysis of the European Court
of Human Rights Judgment in the Case of *McCann & Others v.*
the United Kingdom (pregledni znanstveni članak)..... 829
- Milovan Jovanović,*
Pomorsko dobro u talijanskom i hrvatskom zakonodavstvu –
Gospodarski aspekti (pregledni znanstveni članak)..... 865
- Andrija Crnković,*
Ozelenjivanje ekonomije: ekološki porezi
(pregledni znanstveni članak)..... 883

<i>Ante Perkušić, Blanka Ivančić,</i> Ugovor o darovanju nekretnine <i>de lege lata</i> i <i>de lege ferenda</i> – pobijanje paulijanskim tužbama, nasljednopravni i poreznopravni aspekti (pregledni znanstveni članak).....	901
<i>Marissabell Škorić,</i> Mješoviti međunarodni kazneni sudovi (pregledni znanstveni članak).....	933
<i>Dalida Rittossa,</i> Prijeperi o pravu na pobačaj u Republici Hrvatskoj (pregledni znanstveni članak).....	971
<i>Antun Jurman,</i> Bruto domaći proizvod – čimbenik rasta depozita pravnih osoba u hrvatskim bankama (stručni članak).....	999
<i>Davor Bukša,</i> Institucionalna potpora izvozu kapitalnih objekata (stručni članak) ..	1023
<i>Ivana Radačić,</i> Status of Women and Treatment of Gender-Specific Violence in International Humanitarian and International Criminal Law (stručni članak)	1041
<i>Dragan Zlatović,</i> Kazališna djela kao autorska djela (stručni članak)	1063
II. Prikazi:	
<i>Miodrag N. Simović,</i> Krivično procesno pravo (Berislav Pavišić).....	1107
<i>Božidar Latković,</i> La Bula Áurea de 1242. – Gradec, Origen Medieval de Zagreb; Zlatna Bula iz 1242. – Gradec – srednjovjekovno porijeklo Zagreba (Budislav Vukas, ml.).....	1110
III. Fakultetska kronika	1115

TABLE OF CONTENTS

I. Articles:

<i>Lujo Margetić,</i> Legal Aspects of <i>Rizan's Placit</i>	627
<i>Velinka Grozdanić, Ute Karlavaris Bremer,</i> Imprisonment for Drug Addicted Women – Repression and/or Prevention?	657
<i>Ljiljana Mikšaj-Todorović, Ksenija Butorac,</i> Research of Differences in Minor Delinquents Family Structure in the Republic of Croatia Before and After the War	691
<i>Bariša Gašpar,</i> Identification and Classification of Basic Factors in Ecological Degradation of Nature and Human Environment	707
<i>Ivana Kunda, Jasmina Mutabžija,</i> Seller's Liability for the Third Party's Right or Claim Based on the Intellectual Property Pursuant to the Vienna Convention on the International Sale of Goods	733
<i>Aleksandra Maganić,</i> Land Register Officers According to Law on Revision of the Law on Land Register	795
<i>Douwe Korff,</i> The Gibraltar Shooting Case: An Analysis of the European Court of Human Rights Judgment in the Case of <i>McCann & Others v.</i> <i>the United Kingdom</i>	829
<i>Milovan Jovanović,</i> Maritime Domain in Italian and Croatian Law – Economic Use	865
<i>Andrija Crnković,</i> Greening the Economy: Ecological Taxes	883
<i>Ante Perkušić, Blanka Ivančić,</i> Contract on Real Estate Donation <i>de lege lata</i> and <i>de lege ferenda</i> – Challenging by <i>actio pauliana</i> , Inheritance and Tax Issues	901

KAZNA ZATVORA ZA OVISNICE – REPRESIJA I/ILI PREVENCIJA?*

Dr. sc. Velinka Grozdanić, redovita profesorica UDK: 343.812:343.85
Dr. sc. Ute Karlavaris Bremer, docentica 343.914:343.57
Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci Ur.: 24. svibnja 2005.
Pr.: 10. lipnja 2005.
Izvorni znanstveni članak

Spoznaja o značajnom prisustvu droge u životu žena općenito i posebno u ženskim zatvorima bila je poticaj za ovo istraživanje u nastojanju približavanja odgovoru na pitanje - predstavlja li kazna zatvora za ovisnice represiju ili prevenciju ili oboje. Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 44 žena koje se nalaze na izdržavanju zatvorske kazne i to devet od njih u Kaznenom zavodu u Požegi (Hrvatska), a 35 u Kaznenom zavodu u Schwäbisch Gmündu (Njemačka). Upitnik je proveden u kaznenim zavodima, a sudjelovanje zatvorenica bilo je dobrovoljno i anonimno. Prikupljeni podaci obrađeni su osnovnim statističkim postupcima, a rezultati su prikazani grafički i deskriptivno su analizirani. Rezultati dobiveni ovim istraživanjem u najvećem se dijelu podudaraju s drugim istraživanjima koja su se bavila ženama u zatvoru, ali sugeriraju i neke neočekivane zaključke.

Ključne riječi: žene, zatvorenice, ovisnice.

1. Uvod

Pojmovi – ovisnice, narkomanke, kriminalke, zatvorenice – na različite se načine isprepliću. Posljednjih se godina između navedenih pojmova sve više stavlja znak jednakosti. Na taj se način želi skrenuti pozornost društva na činjenicu da se u zatvorima za žene nalazi sve veći broj onih koje izdržavaju kaznu zbog kriminala vezanog uz drogu. Povezanost droge i kriminala nije jednostavno definirati. U tom složenom odnosu interakcijskog djelovanja najzanimljiviji su sljedeći kauzalni odnosi: droga kao uzrok kriminaliteta (u okviru kojega je

* Članak je dio hrvatsko-slovenskog znanstvenoistraživačkog projekta *Žene i droge: multidisciplinarne perspektive*, koji financiraju ministarstva znanosti obje države.

obuhvaćena i kriminalizacija droge) i droga kao jedna od posljedica kriminalnih aktivnosti. Ove odnose nije moguće precizno brojčano izraziti osobito u smislu razdvajanja žena koje su zbog droge došle u zatvor od onih koje su tek u zatvoru (povodom nekog drugog kaznenog djela) započele s uzimanjem droga. Razlog tome je što se radi o ilegalnoj aktivnosti koja je uvijek praćena jakom stigmatizacijom zbog čega se ovisnost, koliko god je to moguće, nastoji sakriti. Međutim, nema nikakve sumnje da je broj ovisnica u zatvorima posljednjih godina u velikom porastu. Na to ukazuju brojni statistički podaci. Tako se npr. navodi da u najvećem ženskom zatvoru u Velikoj Britaniji (HM Hallowaj – Prison) ima 80% žena s kaznenim djelima vezanim uz droge. U Oslu u ženskom zatvoru (Bredtvelt) 70% žena ovisno je od alkohola, tableta ili droga.¹ Pored navedenog vlastita istraživanja ženskih zatvora u Njemačkoj, Austriji, Sloveniji i Hrvatskoj potvrdila su veliki postotak zatvorenica zbog kaznenog djela zloporabe droge, koje po učestalosti kaznenih djela dolaze na drugo mjesto, odmah nakon imovinskih delikata.² Što više statistika ukazuje na veći postotak ovisnika u ženskim nego u muškim zatvorima.³ Time se ruši uvjerenje da kod zloporaba ilegalnih droga dominiraju muškarci, odnosno da je narkomanija nespojiva s tradicionalnim shvaćanjima ženske prirode i njezine uloge u društvu.

Navedeni podaci koliko god zvuče alarmantno, tek su mali dio vrlo raširene i sve više zabrinjavajuće pojave droge u suvremenom društvu općenito. Međutim, dok se javnost, stvarno ili deklaratorno bavi tim društvenim problemom, pitanje ovisnica u zatvorima ostaje zanemareno. To nam je bio poticaj za istraživanje koje slijedi.

2. Prikaz i rezultati istraživanja

Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 44 žena koje se nalaze na izdržavanju zatvorske kazne. Devet od njih izdržava zatvorsku kaznu u Kaznenom zavodu u Požegi, a 35 u Kaznenom zavodu "Gotteszell" u Schwäbisch Gmündu (Njemačka).⁴ Iako je ovaj uzorak brojčano vrlo malen, on ipak može jednim djelom predstavljati ovisničku populaciju u navedenim zavodima jer se radi o 15% u hrvatskom, odnosno 13% u njemačkom zavodu svih zatvorenica na izdržavanju zatvorske kazne na dan provedenog istraživanja. Navedeni postotak nikako ne znači da je to i ukupan broj ovisnica u zavodima. Pretpostaviti je da je njihov broj daleko veći, a taj brojčani raskorak rezultat je spremnosti, sposobnosti i uopće

¹ Friedlein, H.: Frauen im Männersystem Gefängnis, <http://home.wanadoo.nl/hittjo/duits/agenda/htm>; Stöver, H.: Study On Assistance To Drug Users in Prisons, EMCDDA/2001.

² Grozdanić, V., Karlavaris-Bremer, U., Kukurin-Pinoza, Z.: Kazna zatvora za žene, resocijalizacija ili desocijalizacija u Žene i kazna zatvora, Rijeka, 2001., str. 95.

³ Stöver, H.: Study, <http://www.archido.de/volltext-publikationen/>

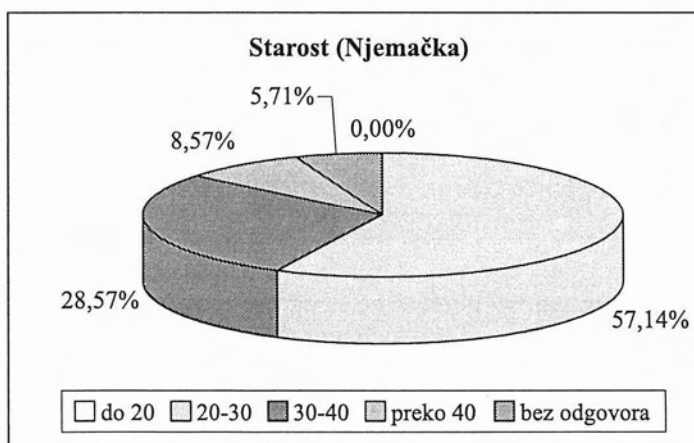
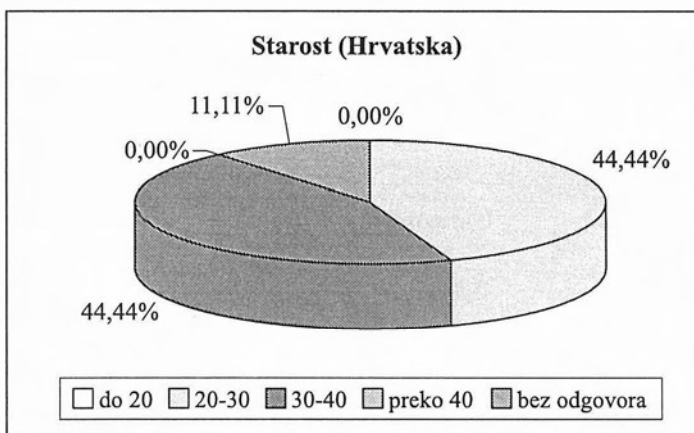
⁴ Ovaj izbor kaznenih zavoda nije slučajna: Kazneni zavod u Požegi jedini je ženski zatvor u Hrvatskoj, a zavod u Schwäbisch Gmündu poznat je po posebnom programu odvikavanja zatvorenica od ovisnosti.

motiviranosti samo nekih od njih da sudjeluju u ovom istraživanju. U istraživanju je korišten upitnik sastavljen od 25 pitanja razdijeljenih u četiri cjeline. Prva cjelina obuhvaća uglavnom biografska pitanja – obrazovni, bračni i radni status. Druga se odnosi na odrastanje i odnose u obitelji zatvorenica. Treća skupina pitanja vezana je uz uporabu droge. Posljednja, četvrta skupina odnosi se na pitanja kroz koja su zatvorenice uglavnom iznosile svoje stavove o izdržavanju zatvorske kazne i svojim iskustvima s terapijama odvikavanja od ovisnosti u zatvoru. Ovaj upitnik proveden je u kaznenim zavodima, a sudjelovanje zatvorenica bilo je dobrovoljno i anonimno.

Prikupljeni podaci obrađeni su osnovnim statističkim postupcima, a rezultati su prikazani grafički i deskriptivno su analizirani.

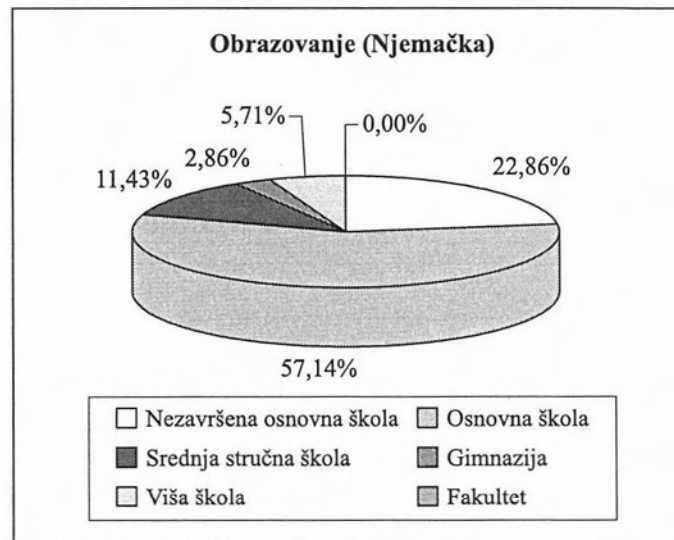
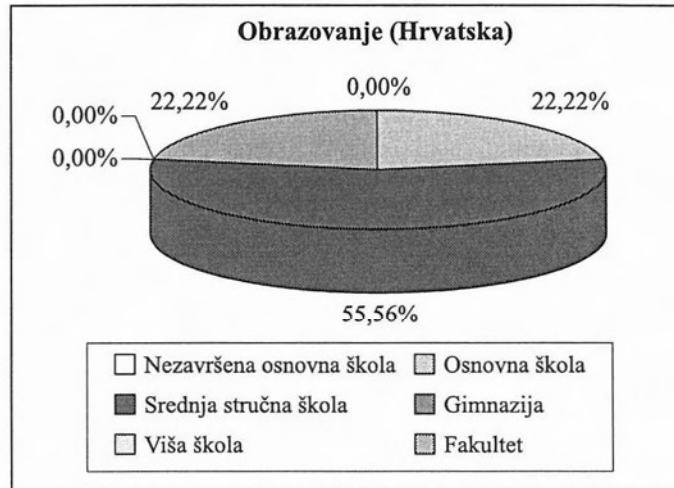
2.1. Grafički i tabelarni prikaz

2.1.1. Starost ispitanica

I u hrvatskom i u njemačkom uzorku daleko najveća zastupljenost čak 89%, odnosno 87% s obzirom na starosnu dob nalazi se u rasponu od 20 do 40 godina.

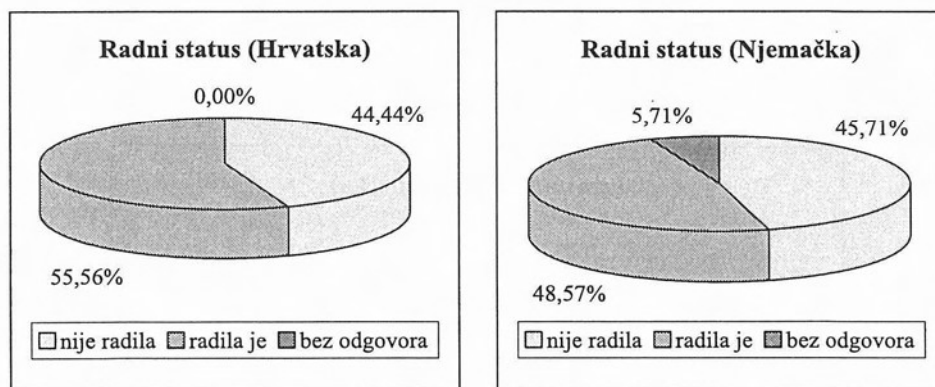
2.1.2. Obrazovanje (završena škola)

Što se tiče zastupljenosti obrazovne strukture u ovom uzorku u oba zavoda uočljiva je velika razlika. Tako u hrvatskom zavodu među anketiranim zatvorenicama nema onih bez završene osnovne škole, dok ih u njemačkom zavodu ima čak 22,86%. Isto tako dvostruko je više i u ukupnom uzorku prevladavaju zatvorenice u njemačkom zavodu (57,14%) sa završenom

osnovnom školom. Takvih je u hrvatskom zavodu tek 22,22%, a prevladavaju zatvorenice sa završenom srednjom školom (55,56%). Što se tiče višeg i visokog obrazovanja, zatvorenica sa završenim fakultetom u hrvatskom zavodu ima 22,22%, a u njemačkom je samo 5,7% sa završenom višom školom. Ovu uočljivu razliku u obrazovanju zatvorenica možda se jednim dijelom može tumačiti još uvijek nepromijenjenim sustavom socijalističkog obrazovanja i u tranzicijskim uvjetima hrvatskog društva, koji je školovanje činio dostupnim svim slojevima društva i u velikoj mjeri vodio računa o ravnopravnosti spolova. Inače, visoka obrazovna struktura žena u hrvatskom zatvoru nije neočekivani rezultat. Neka ranija istraživanja došla su do istih zaključaka, a i statistički podaci o pravomoćno osuđenim punoljetnim ženama u posljednjih nekoliko godina poklapaju se s navedenim.⁵ Pored toga ovaj mali uzorak gotovo se u potpunosti poklapa s obrazovnom strukturom svih zatvorenica u hrvatskom zavodu. Naime, sa srednjom stručnom spremom prema drugom istraživanju koje smo provodile u lipnju 2004. g. u istom zavodu, obuhvaćajući 95% svih zatvorenica, srednju stručnu spremu imalo je više od 50%, a visoku 20% zatvorenica.⁶ Ovi podaci ruše predrasude o povezanosti kriminala i osobito droga (u Hrvatskoj) samo s marginalnim društvenim skupinama. Očito je da i kriminal općenito, a i onaj vezan uz drogu, prožima sve društvene strukture različitog obrazovanja, socijalnog statusa i spola.

2.1.3. Radni status prije izdržavanja kazne

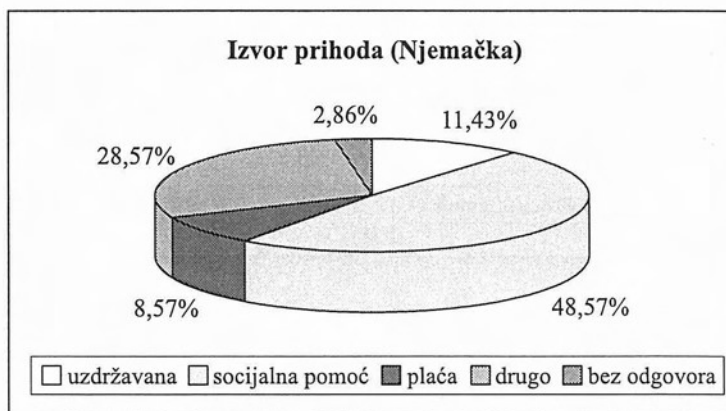
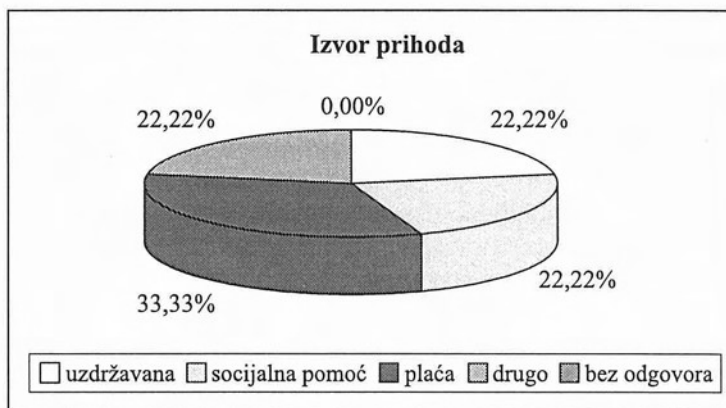
Veliki i gotovo ujednačeni postotak nezaposlenih žena u ovom uzorku zatvorenica u oba zatvora (44% u hrvatskom, odnosno 45% u njemačkom

⁵ Grozdanić, V., Karlavaris Bremer, U., Kukurin-Pinoza, Z., op. cit., Kazna zatvora za žene, resocijalizacija ili desocijalizacija u Žene i kazna zatvora, Rijeka, 2001., str. 90 – 91.; Statistička izvješća 1245, 1212, 1187, 1149, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2000., 2001., 2002. i 2003.

⁶ Projekt Europske Unije "Frauenstrafvollzug", Universität Greifswald (studija još nije objavljena).

zatvoru) izraz je problematike nezaposlenosti žena uopće u društvu. Ovaj podatak o velikoj nezaposlenosti žena koje se nalaze u zatvoru zbog droge govori o njihovoj financijskoj nesigurnosti ili o nedostatku njihove društvene odgovornosti koja je imanentna svijetu radnih obveza. Naime, radne obveze nose odgovornost za izvršenje, ali isto tako trebale bi biti izvor zadovoljstva, iako su često izvor frustracija. Ipak, kakve god bile, one strukturiraju svakodnevni život ne ostavljajući previše prostora za osvješćivanje negativne stvarnosti. Međutim, sigurno je da nezaposlenost, osobito obrazovanih žena, vodi niskom stupnju samopoštovanja kojeg gotovo uvijek nalazimo u genezi ovisnosti.

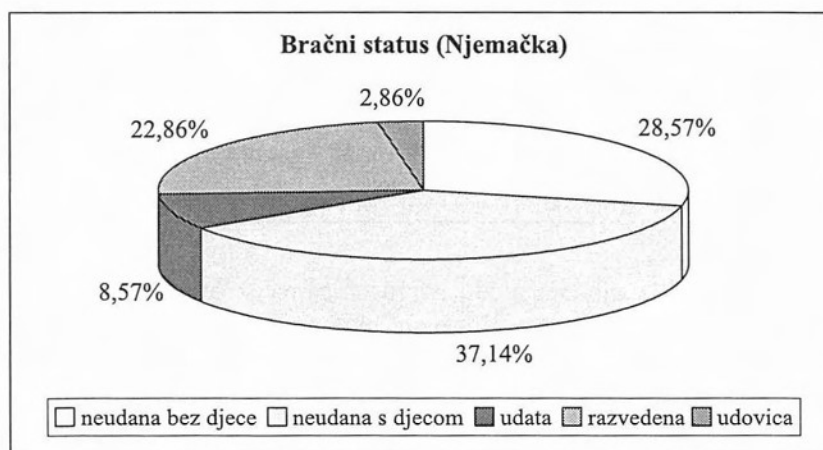
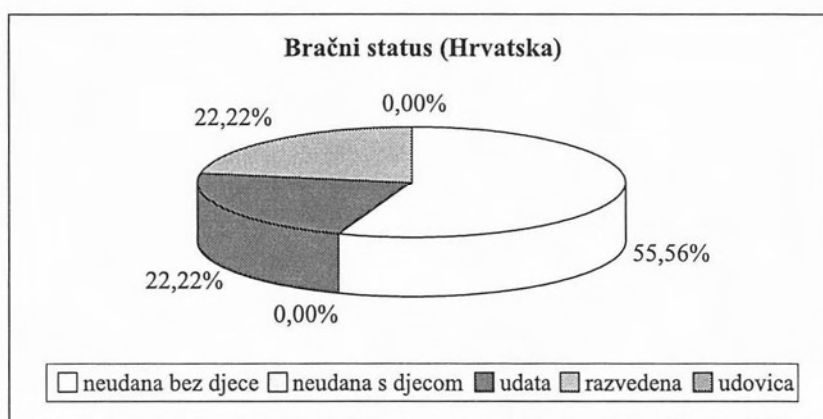
2.1.4. Izvor prihoda

Među izvorima prihoda u zatvorenica u Hrvatskoj prevladavaju plaće (33,3%) što djelomično odgovara njihovoj zaposlenosti (55,56%). Pored toga jednak postotak prihoda podijeljen je između uzdržavanja (22%) i socijalne pomoći (22%). Znatno veći postotak socijalne pomoći kao izvora prihoda

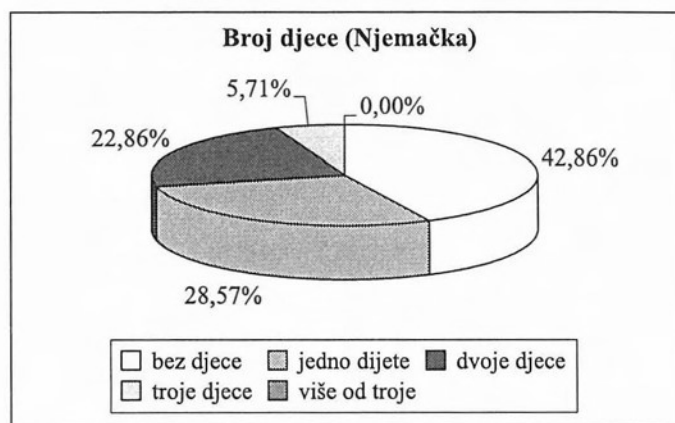
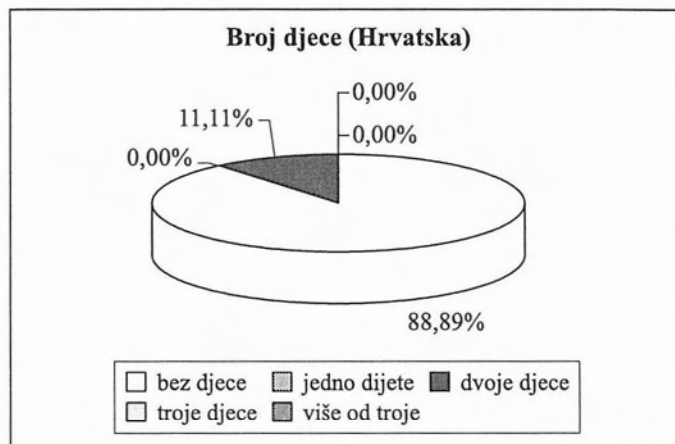
zatvorenica u njemačkom zatvoru (48%) može se tumačiti boljom organizacijom socijalnih službi i boljim funkcioniranjem Njemačke kao socijalne države. Isto tako dvostruko veći postotak izvora prihoda iz raznih oblika uzdržavanja u hrvatskom (22%) u odnosu na njemački ženski zatvor (11%) vjerojatno je izraz tradicionalno jače povezanosti, pa time i moralnih obveza među članovima obitelji i rodbine u Hrvatskoj.

2.1.5. Bračni status

Među zatvorenicama u oba zatvora prevladavaju neudane žene, s time što u hrvatskom zatvoru to su žene bez djece (55%), a u njemačkom zatvoru takvih neudanih žena ukupno je 65%, a od toga čak 37% s djecom. Ova se razlika može tumačiti, dijelom, liberalnijim i tolerantnijim stavovima društva prema samohranim majkama, odnosno izvanbračnoj djeci, ali i nižom obrazovnom strukturom ispitanica u njemačkom zatvoru.

2.1.6. Broj djece

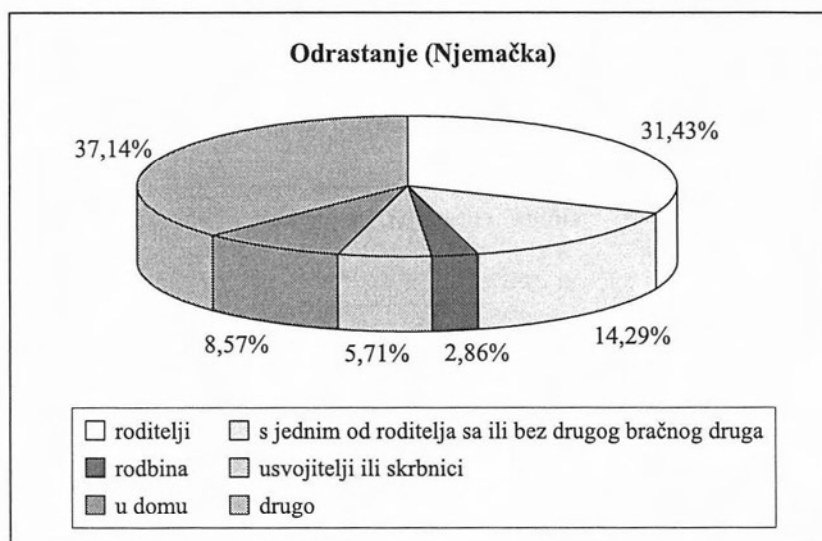
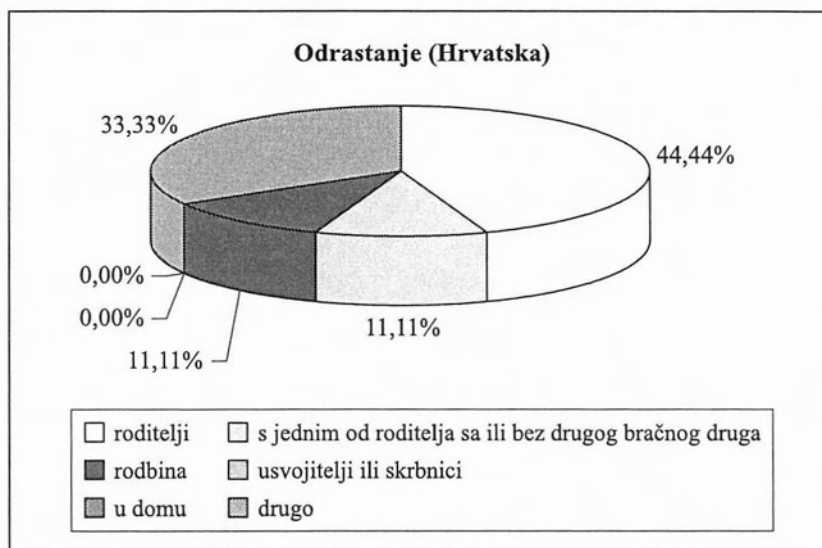

Mali broj majki s djecom među zatvorenicama iz ovog uzorka (11%) u hrvatskom zatvoru ne odgovara njihovom ukupnom broju koji je mnogo veći i iznosi preko 50%.⁷ Pretpostaviti je da je ova brojčana razlika odraz vrste kaznenih djela, odnosno činjenice da ovisnost sužava, pa čak i isključuje mnoge životne prostore, pa možda i ulogu majke. U tom kontekstu iznenađuje statistički podatak o velikom broju majki ovisnica u njemačkom zatvoru – čak 57%. Budući da već postoje izvješća o sve većem broju ovisnica koje su majke i opasnost da ta djeca i sama postanu ovisnici, naglašava se potreba posebnih programa za tu djecu.⁸

⁷ Ibidem.

⁸ Izvješće iz European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, http://www.emcdda.org/publications/publications_annrep.shtml

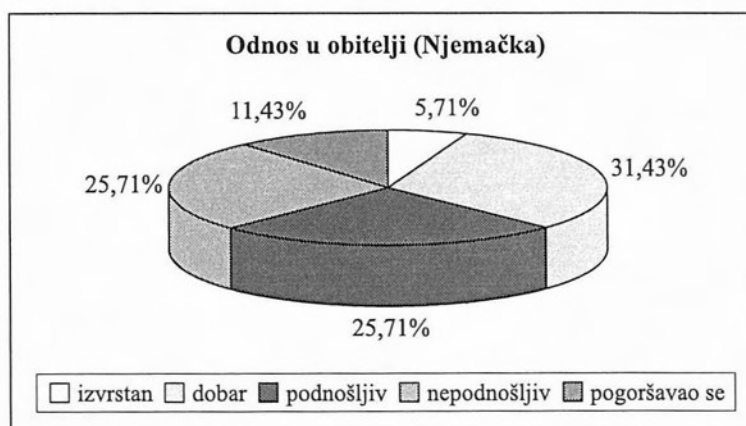
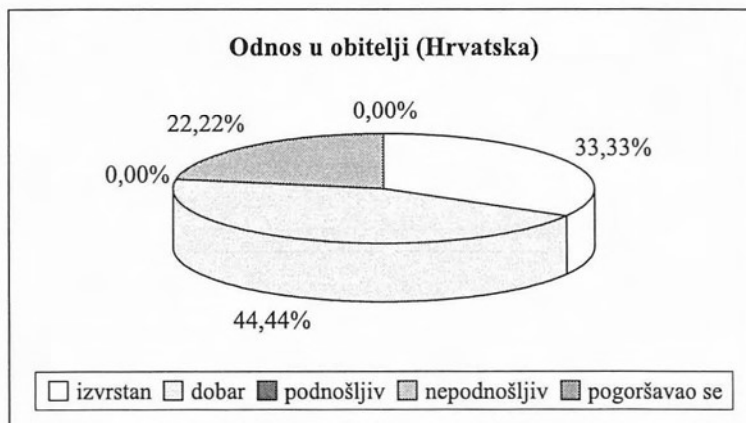
2.1.7. Odrastanje

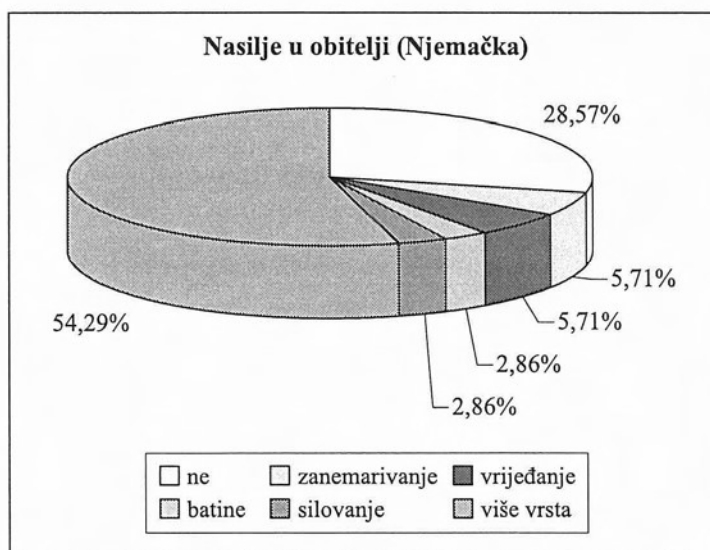
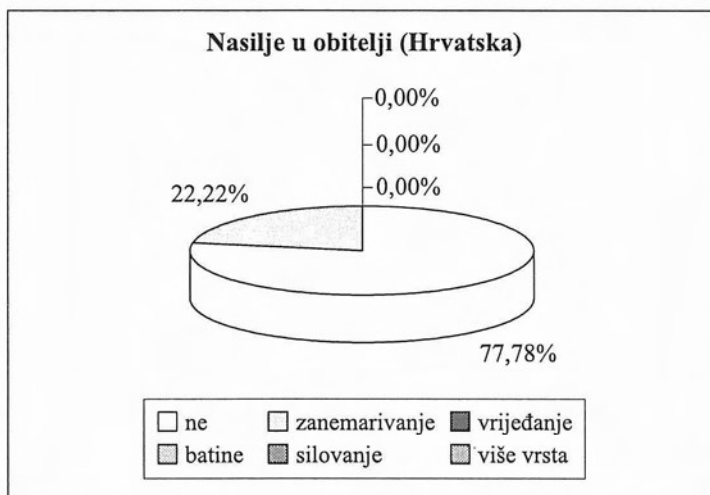
Smatra se da u genezi neke ovisnosti posebno mjesto pripada uvjetima odrastanja ovisnika. Prema rezultatima ovog istraživanja u oba uzorka obiteljska situacija se u velikom postotku (33% u hrvatskom, a 37% u njemačkom zatvoru) tijekom odrastanja često mijenjala (npr. odrastanje sa roditeljima, pa samo sa majkom, pa sa majkom i očuhom i na kraju sa skrbnicima). Među ženama u hrvatskom zatvoru prevladavaju one koje su odrastale s roditeljima (44%). Ako

tome dodamo 11% onih koje su rasle s jednim roditeljem i isto toliko (11%) s rodbinom, još se jednom približavamo stavu o hrvatskom društvu kao tradicionalnom društvu jake obiteljske povezanosti. Istovremeno 14% zatvo- renica iz njemačkog zatvora koje su odrastale u domovima i uz usvojitelje i skrbnike može se smatrati još jednim argumentom u prilog ranije iznesenog stava o boljoj socijalnoj organiziranosti njemačkog društva ili se radi o nespremnosti ili nesposobnosti ili nemogućnosti roditelja da se brinu o problemima svoje djece.

2.1.8. Odnos u obitelji

2.1.9. Da li ste u obitelji trpjeli fizičko ili psihičko nasilje

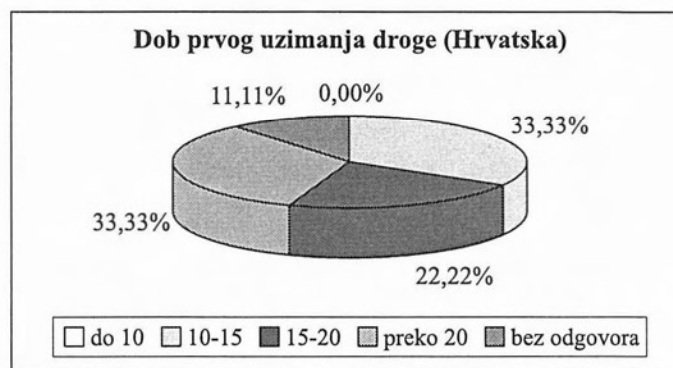

Što se tiče procjena ispitanica o odnosima u obitelji i osobito psihičkom i fizičkom zlostavljanju, postoji velika razlika između zatvorenica u hrvatskom i njemačkom zatvoru. Da li se radi o stvarnoj razlici ili o nekritičnosti, ili o potiskivanju problema ili čak o samozavaravanju ispitanica u hrvatskom zatvoru, a opet u kontekstu “nedodirljivosti obitelji”, na temelju ove statistike nije moguće spoznati. Uglavnom 78% ispitanica smatra odnos u obitelji izvrsnim ili dobrim i tvrde da nisu trpjele nikakav oblik nasilja u obitelj.

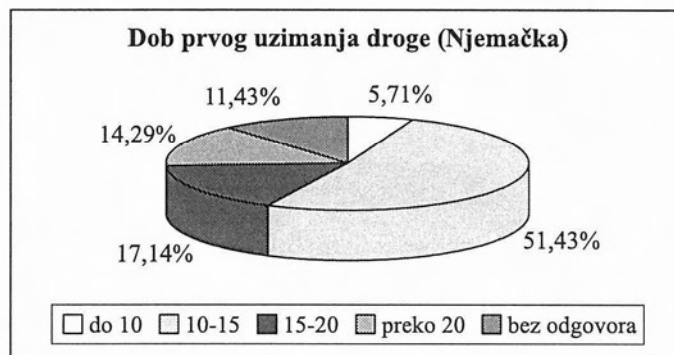
Nasuprot tome samo 37% ispitanica u njemačkom zatvoru smatraju da su odnosi u obitelji bili izvrsni ili dobri, a čak 72% njih je trpjelo neki oblik psihičkog ili fizičkog nasilja, a 54% među njima trpjelo je i više vrsta nasilja. Ovi se podaci čine realnijima jer se poklapaju s rezultatima brojnih istraživanja o fizičkom, psihičkom i seksualnom nasilju nad ženama ovisnicama.⁹

Obrazloženje odgovora o izvrsnim i dobrim odnosima u obitelji u ovoj je anketi najčešće izricano sljedećim riječima "Imam normalnu obitelj i svi se dobro slažemo" ili "moji skrbnici su uvijek bili uz mene – i u lošim i dobrim vremenima". Nepodnošljivi odnosi u obitelji obrazlagani su sljedećim razlozima: batinama koje su dobivale, odrastanje uz alkoholičare (otac ili majka), silovanjima od strane članova obitelji (oca, očuha, brata), čestim mijenjanjima obitelji praćenim fizičkim ili psihičkim nasiljem ("od jedanaeste godine života kod skrbnika, pa kod majke, pa kod tete. Stalno premještanje. Prve godine zbog silovanja izbrisala sam iz pamćenja"). Među ispitanicama koje su svoj odnos u obitelji označile podnošljivim uočljiv je veliki stupanj tolerancije jer se iz ankete vidi da su trpjele batine, zanemarivanja, psihička zlostavljanja, pa čak i silovanja. Štoviše, navedene oblike fizičkog i psihičkog zlostavljanja nalazimo i kod jednog manjeg broja ispitanica koje su svoju obiteljsku situaciju procijenile dobrom.

2.1.10. U kojoj dobi ste prvi put uzeli drogu

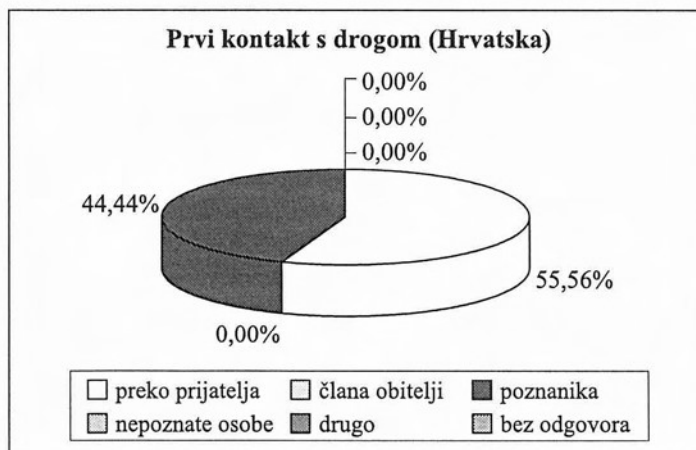

⁹ Tako npr. prema studiji Klein, M.: "Frauen und Sucht" in: Hutterer - Krisch, R., Pfersmann, V., Farag, I. (Hrsg.): *Psychoterapie, Lebensqualität und Prohylaxe*, Wien, New York, 1996., str. 353-361. čak 70% ovisnica bilo je seksualno zlostavljano u mlađoj dobi, često već u ranom djetinjstvu. V. npr. i Maeve, M., K.: *Adjudicated health: incarcerated women and social construction of health, Crime, Law and Social Change*, vol. 31., no. 1/1999., str. 50. Isto tako i Thornburg, T., Trunk D.: *A Collage of voices: A dialogue with women in prison*, *Southern California Review of Law and Women's Studies*, Fall, 1992.; Kim, J. Y.: *In prison day care: A correctional alternative for women offenders*, *Cardozo Women's Law Journal*, 2001.

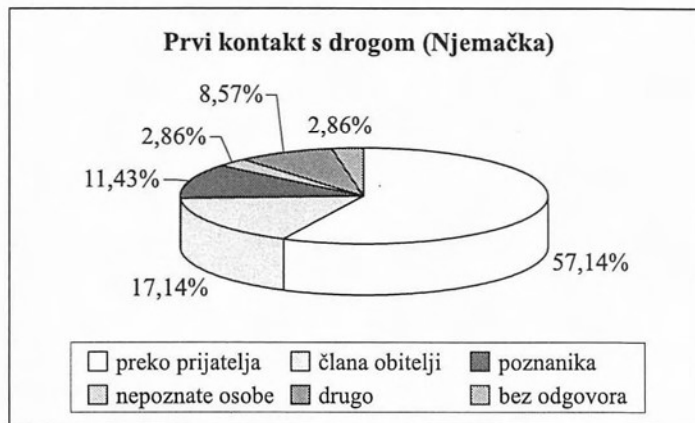

Poznata je činjenica da se posljednjih godina sve više spušta donja starosna granica prvog kontakta sa drogom. Rezultati ovog istraživanja to i potvrđuju. Tako u Hrvatskog prvi kontakt s drogom čak u 33% slučajeva započinje u periodu od desete do petnaeste godine, a 22% u periodu od petnaeste do dvadesete godine. U Njemačkoj je dobna granica još i niža. Tako njih 5,7% su prvi kontakt sa drogom imale prije navršene desete godine. Više od pola ispitanica (51%) došla je s drogom u kontakt između deset i petnaest godina starosti. Ako se dodaju i ispitanice od petnaest do dvadeset godina dobivamo gotovo poražavajući podatak da su 74%, odnosno dvije trećine ispitanica u njemačkom zatvoru prvi put uzele drogu u mladoj životnoj dobi. Prema nekim istraživanjima spuštanje dobne granice kod prvog susreta s drogom posebno se odnosi na mladu žensku populaciju.¹⁰

2.1.11. Kako ste došli u kontakt s drogom

¹⁰ Zenker, C.: Abhängigkeitserkrankungen bei Frauen, Schleswig – Holsteinisches Ärzteblatt, 5/2004, str. 52-54.

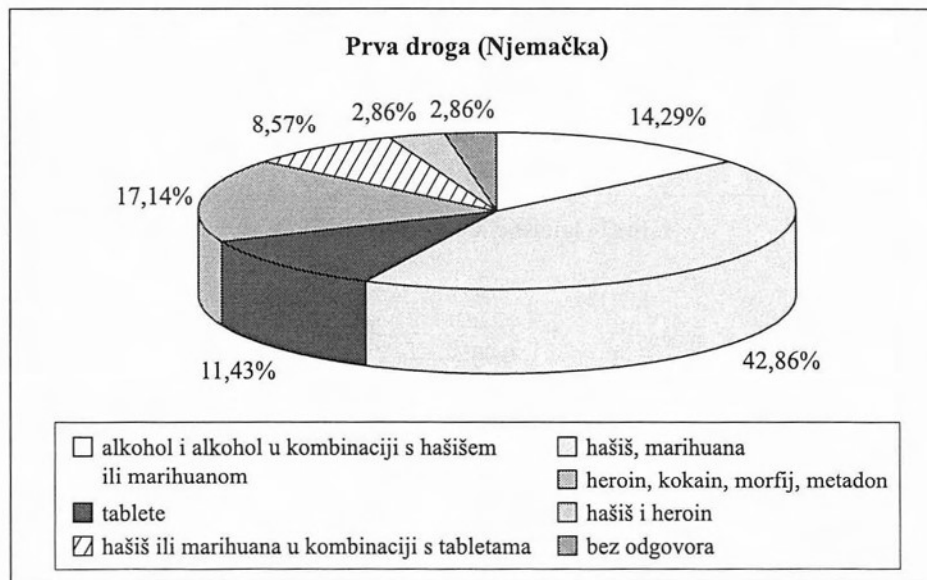
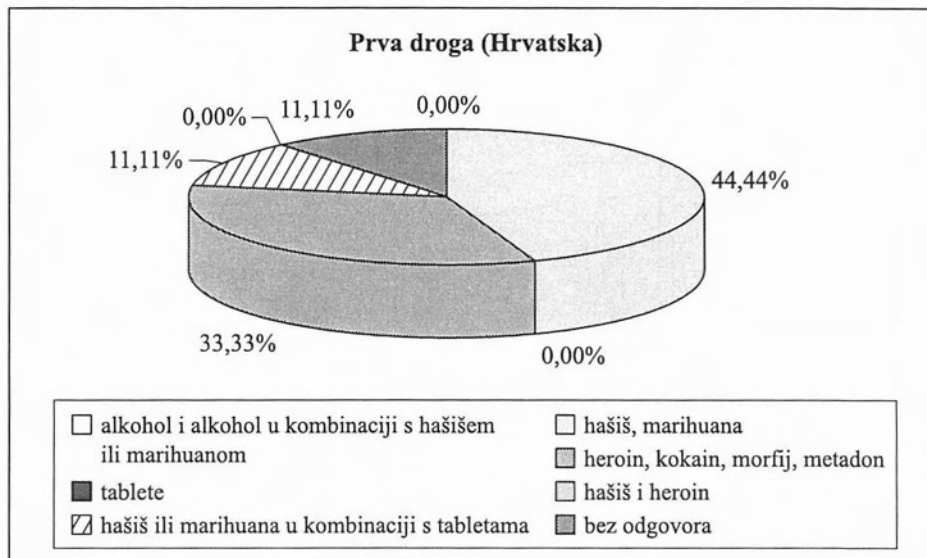

U oba zatvora ispitanice su u najvećem broju slučajeva (preko 50%) prvi put do droge došle preko prijatelja.¹¹ Značajnu ulogu povezivanja s drogom kod zatvorenica u hrvatskom zatvoru odigrali su i znanci (44%), a kod njemačkih zatvorenica članovi obitelji (17%). Iako je ovaj podatak prilično zastrašujući, on je i dobrim djelom logičan jer je jasno da je bliskoj osobi lakše nekoga uvući u drogu. Radi li se ovdje samo o potrebi eksperimentiranja, koja je imanentna mladoj životnoj dobi ili potrebi stvaranja iluzije povezanosti s drugima u slučajevima kada kvalitetna povezanost izostaje u vlastitoj obitelji, teško je spoznati samo na temelju statističkih podataka. Međutim, ne treba isključiti niti beskrupuloznost, agresivnost i opasnost onih koji su već, na bilo koji način (ovisnici ili dileri), povezani s drogom.

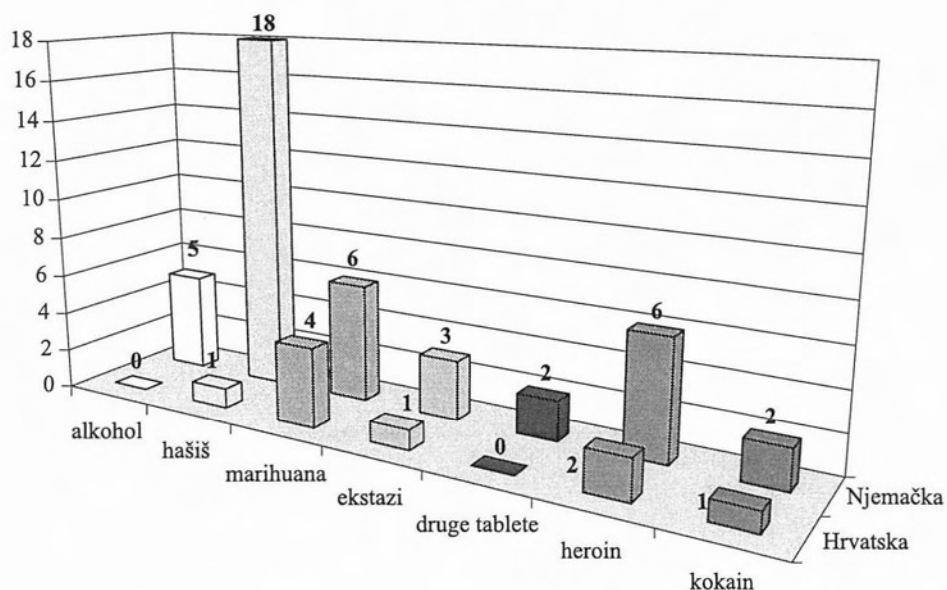
¹¹ O velikom utjecaju prijatelja kao inicijalnog faktora kod prvog kontakta adolescenata s drogom V. npr. Johnson, R., Marcos, A., Bahr, S.: The role of peers in the kompleks etiology of adolescent drug use, *Criminology*, 25/1987., str. 323-340.

2.1.12. Koju ste drogu uzeli

A. prvi put

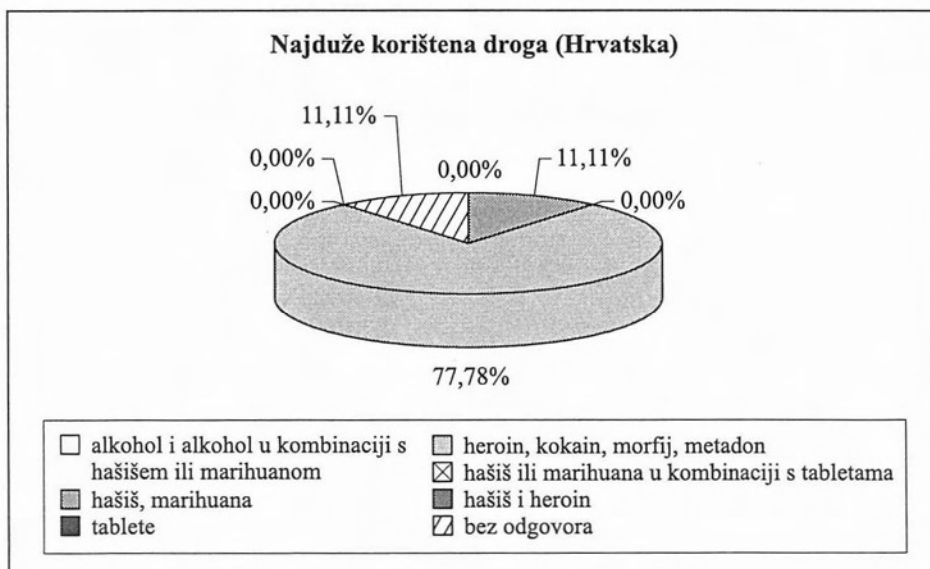

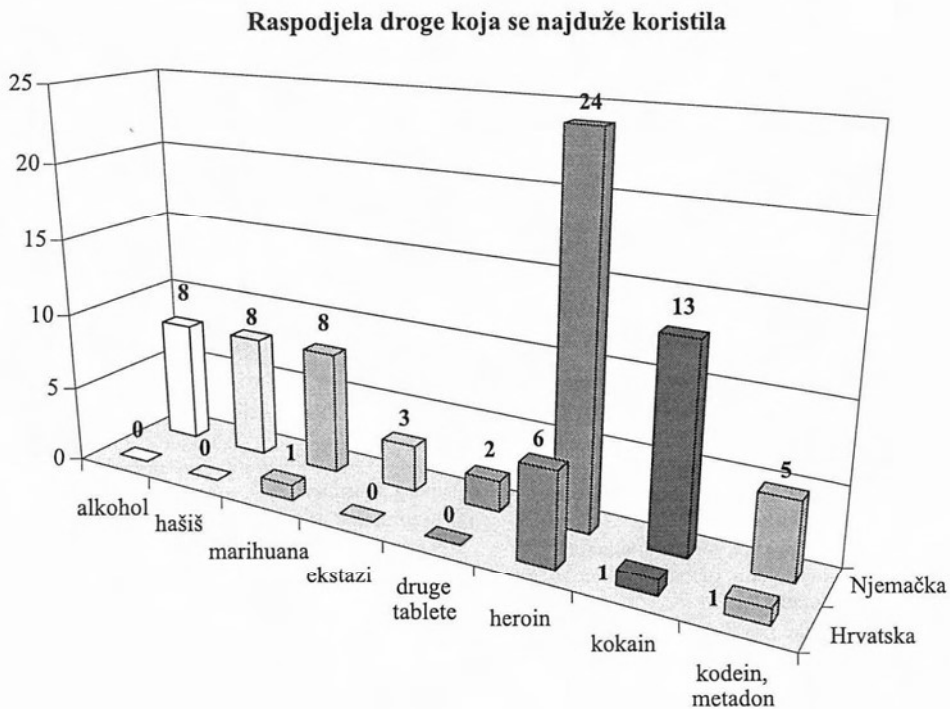
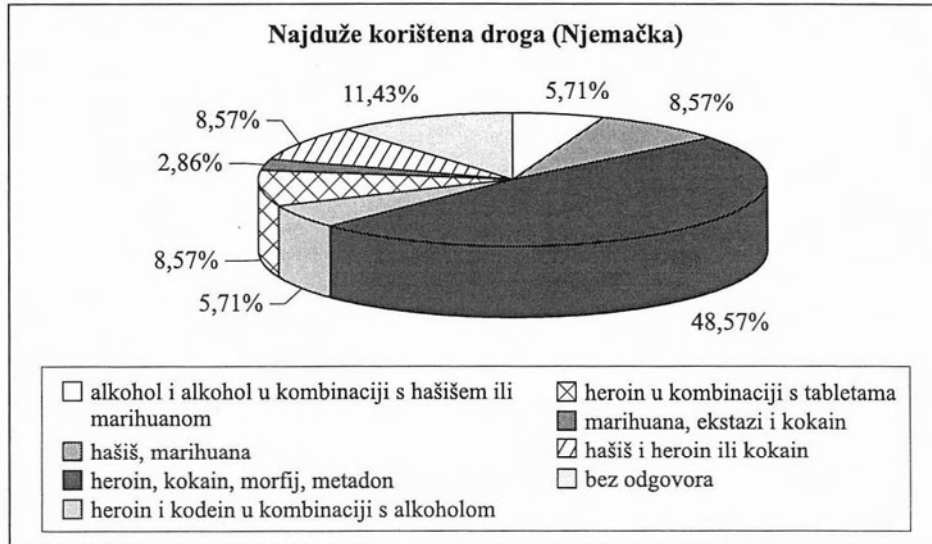
Raspodjela droge pri prvom korištenju

Među ispitanicama oba zatvora prevladavaju (preko 50%) one koje su prvi put uzele neku vrstu tzv. lakih droga (marihuana, hašiš, kokain). Ipak upada u oči čak 33% ispitanica hrvatskog zatvora kojima je heroin bio prva droga.

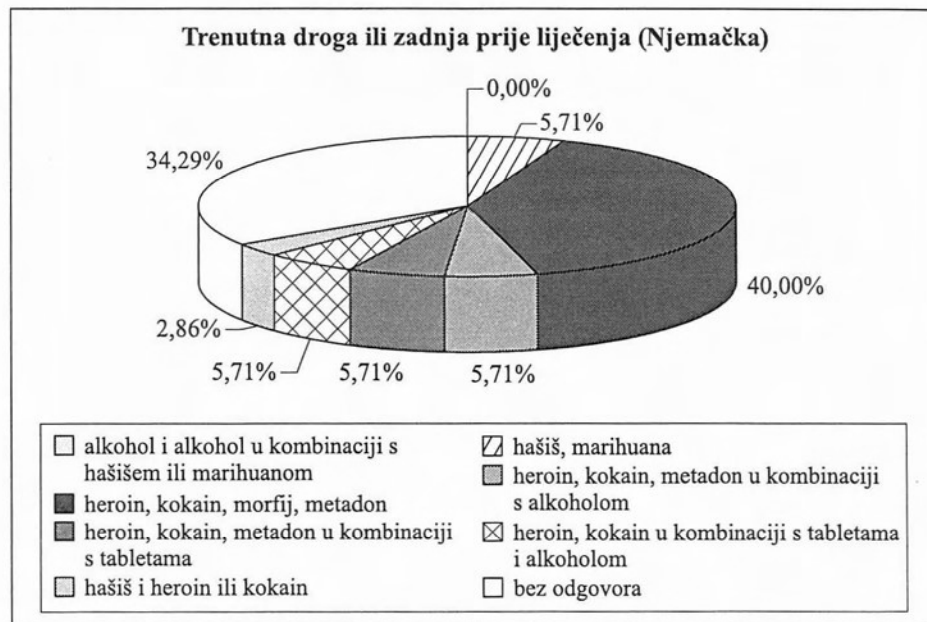
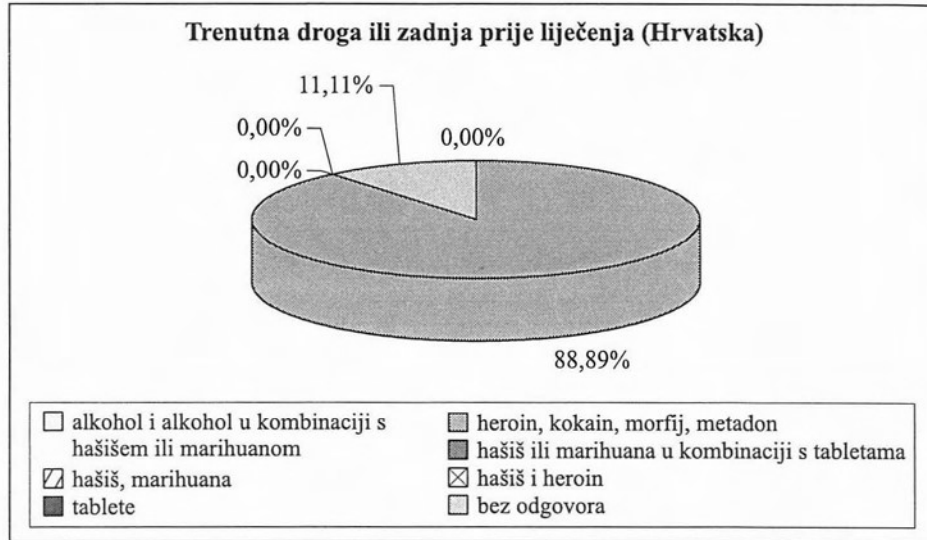
B. koju ste najduže koristili

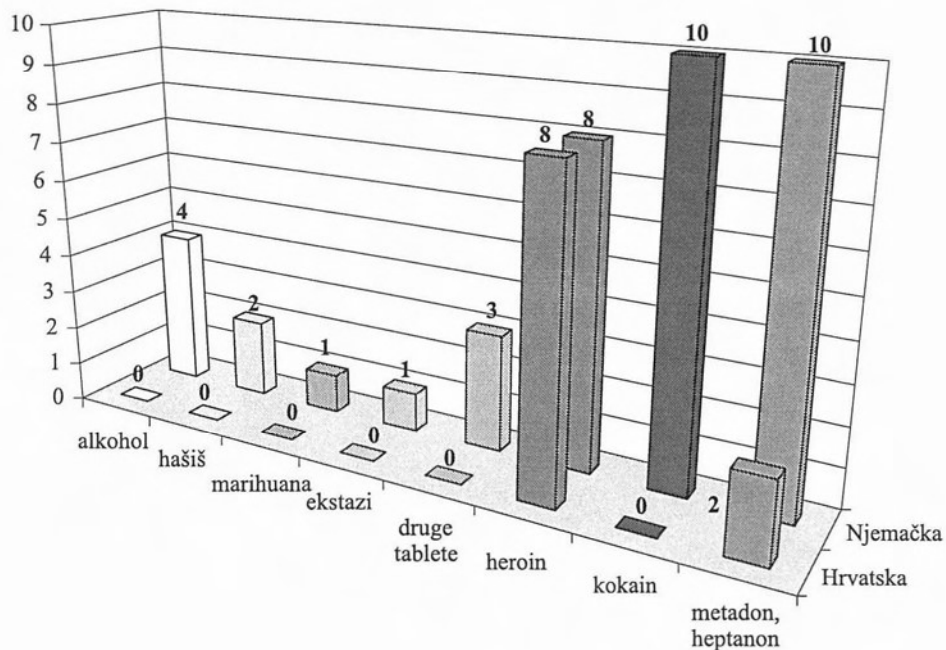

Više od 70% ispitanice oba zatvora najduže su koristile heroin kao jedinu drogu ili drogu u kombinaciji sa drugim drogama.

C. koja se koristi sada ili neposredno prije liječenja

Raspodjela droge koja se trenutno koristi ili zadnja prije liječenja

Heroin je droga koju su ispitanice oba zatvora najčešće (89% u hrvatskom i 60% u njemačkom zatvoru) koristile neposredno prije terapije u zatvoru ili je koriste i sada. Velika uloga heroina kao droge koju se prvi put uzelo, koja se najduže uzimala ili koja se još uvijek koristi ne iznenađuje budući da uzorak najvećim dijelom obuhvaća žene koje se nalaze na izdržavanju zatvorske kazne zbog kaznenog djela vezanog uz teške droge.¹² Pored toga poznato je da je upravo heroin vrlo opasna droga kod koje je smrtnost visoka, a liječenje teško i često neuspješno. Naime, psihička ovisnost o heroinu može uslijediti već nakon prvog uzimanja, a fizička kratko vrijeme poslije toga. Heroin je vrlo efikasna droga jer odmah po uzimanju otklanja emocionalne psihičke boli, ali za postizavanje tog učinka doze se trebaju povećavati što produbljuje stanje ovisnosti čineći ga bezizlaznim.¹³ Stručnjaci za liječenje izjavljuju da se upravo heroin u većine početnika u urbanim sredinama (SAD i Europa) uzima kao prvo nenadoknadivo sredstvo, čime se potiče njegova ponuda.¹⁴

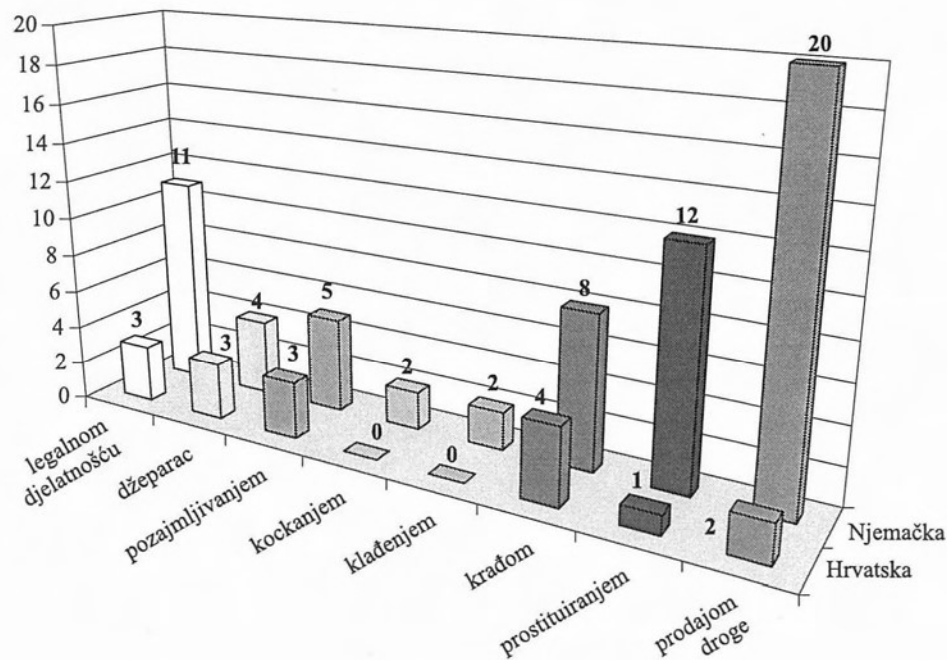
¹² I neka druga istraživanja ukazuju na veliki postotak ovisnika o heroinu. Tako npr. New York State Department of Correctional Services ukazuje na 30% žena ovisnica o heroinu u usporedbi sa samo 13% muških ovisnika u zatvorima. Iz Maher, L.: *Reconstructing the female criminal: Women and crack cocaine*, Review of Law and Women's Studies, vol. 2., no. 1/1992., str. 140.

¹³ Stangl, W.: *Drogenarten*, <http://arbeitsblaetter.strangl-taller.at/SUCHT/DrogenGesamt.html>

¹⁴ Kovačević-Čavlović J.: *Protiv zlorabe droga*, Zagreb, 1996., str. 29.

2.1.13. Načini dolaska do novca za drogu

Načini dolaska do novca za drogu

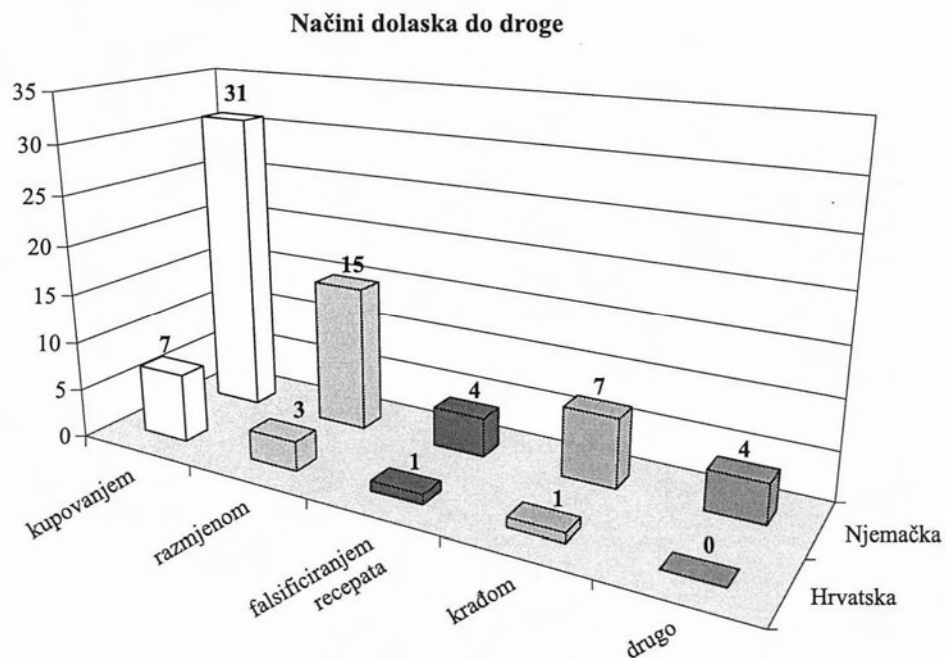

Mogućnost uživanja droge je financijski uvjetovana. Stoga je zanimljivo vidjeti na koji su način ispitanice koje su prema prethodnim podacima u većini mlade, nezaposlene, uglavnom uzdržavane od strane obitelji ili socijalnih institucija dolazile do novca potrebnog za nabavku droge. Ispitanice oba zatvora najčešće su do novca za drogu dolazile čineći kazneno djelo, i to u hrvatskom zatvoru krađom, a u njemačkom prodajom droge. Do istih rezultata došla su i brojna druga istraživanja o povezanosti droge i kriminala, odnosno o drogi kao uzroku kriminala. Pri tome su upravo najzastupljeniji imovinski delikti i delikt ilegalne trgovine drogom, koji se i čine u cilju nabave sredstava za kupnju droge.¹⁵ Iako se između droge i kriminala uspostavljaju različite relacije, pa je moguće govoriti o kriminalu kao uzroku droge, o kriminalizaciji droge putem zakonskih rješenja, nema sumnje o utjecaju droge na kriminal, a kao rezultat

¹⁵ Butorac, K., Todorović-Mikšaj, Lj.: Razlike među ovisnicima delinkventima s obzirom na direktnu i indirektnu involviranost u kriminalitet vezan uz drogu, *Kriminologija & Socijalna integracija*, Vol. 10., br. 1./2002., str. 35-39.; Egg, R.: Sucht und Delinquenz – Epidemiologie, Modelle und Konsequenzen, u *Suchtprobleme hinter Mauern*, Gassman, R. (Hrsg.), Freiburg im Breisgau, 2002., str. 20-28.

potrebe ovisnika za znatnim financijskim sredstvima kako bi zadovoljavali svoju ovisnost i činjenice da su prilikom nabavke droge upućeni na kontakte s kriminalnim okruženjem, u kojeg se i sami sve više uvlače.

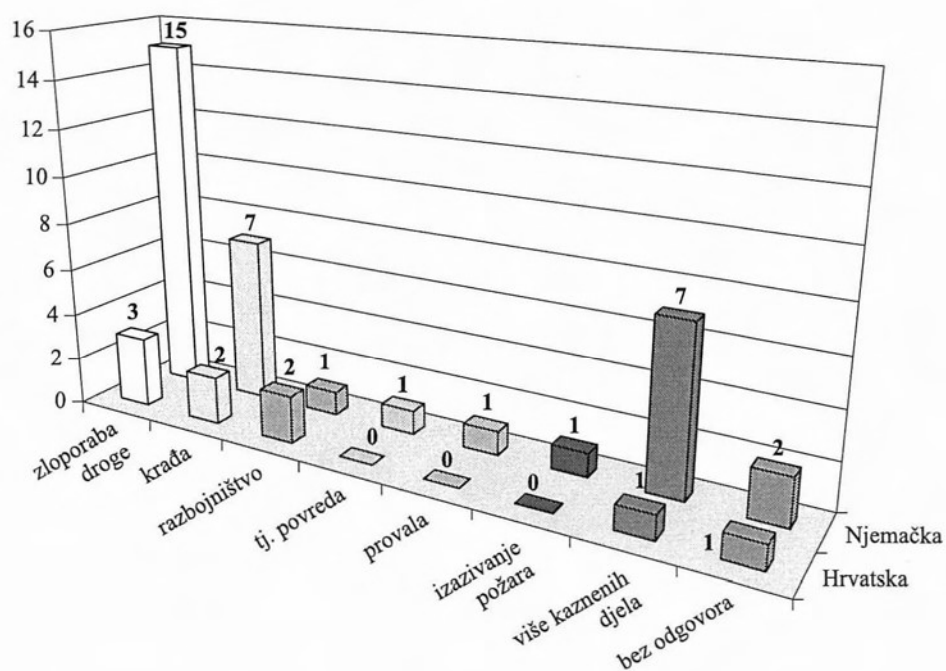
2.1.14. Načini dolaska do droge

Budući da su kažnjivim radnjama dolazile do novca za drogu, logično je da su do droge najčešće, i to obje skupine zatvorenica, dolazile kupovinom (čak 88%). Nakon toga slijedi razmjena, pa tek na kraju kaznena djela kao što su krađa i falsificiranje.

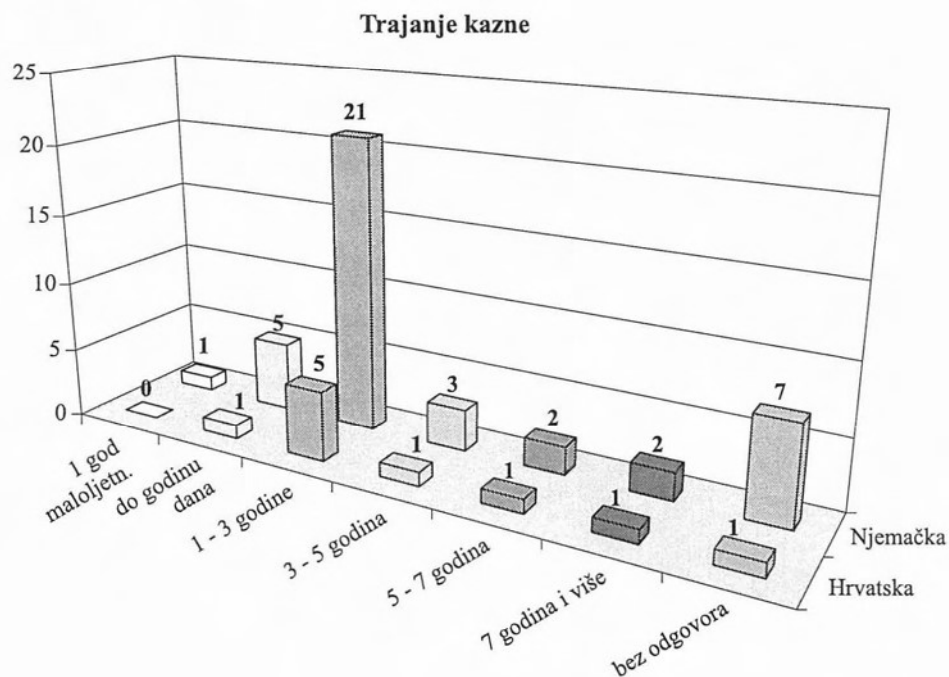
2.1.15. Djelo zbog kojeg je u zatvoru

Kazneno djelo zbog kojeg je u zatvoru

U strukturi kaznenih djela zbog kojeg su ispitanice u zatvoru prevladavaju (a što je očekivani rezultat s obzirom na uzorak) kaznena djela zlorabe droge u obje skupine, a zatim slijedi imovinska delinkvencija (krađa i razbojništvo) koja je u funkciji nabavke opojnih droga.

2.1.16. Trajanje izrečene zatvorske kazne

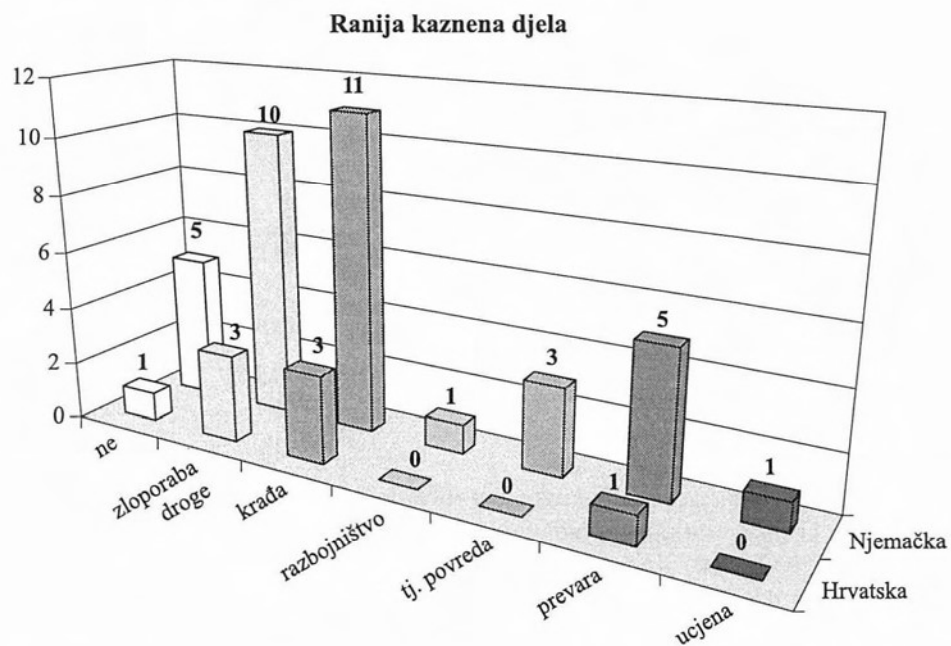

Dužina trajanja izrečenih kazni zatvorenicama u oba zatvora gotovo je identična. U oba uzorka prevladavaju zatvorske kazne do tri godine zatvora (oko dvije trećine zatvorenica). To je zanimljiv rezultat s obzirom na različitu zakonsku regulativu, osobito razlike u propisanim kaznama za kaznena djela vezana uz zlorabu opojnih droga i imovinsku delinkvenciju u ovim državama.

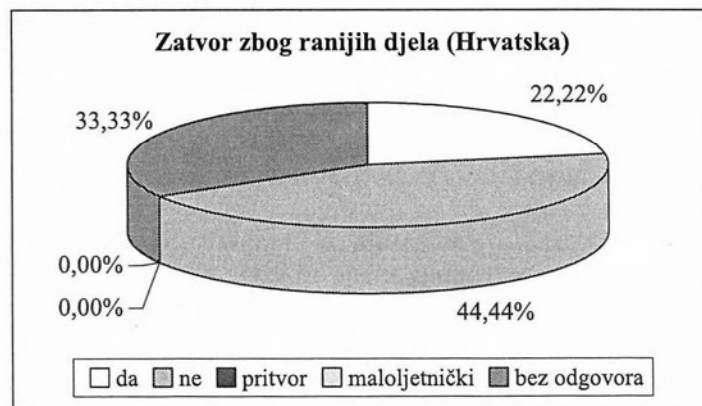
U hrvatskom Kaznenom zakonu u čl.173., koji regulira kazneno djelo zlorabe opojnih droga za neovlašteno posjedovanje opojnih droga, propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. Za neovlaštenu proizvodnju, preradu, prodaju, kupnju, neovlašteno stavljanje u promet itd. predviđena je kazna zatvora od jedne do dvanaest godina. Kazna zatvora od najmanje tri godine ili kazna dugotrajnog zatvora predviđena je za kvalificirani slučaj počinitelja koji je organizirao mrežu preprodavatelja ili posrednika ili se radi o više osoba udruženih radi ovog kaznenog djela. Prema Njemačkom Zakonu o opojnim sredstvima (BTMG, & 29. i 30.) za sve ove radnje predviđena je novčana ili kazna zatvora do pet godina, s time da se u osobito teškim slučajevima (kada se radi o zanimanju, o organiziranom kriminalu i teškim posljedicama) ne smije izreći manja kazna od jedne godine zatvora. Kumulacija ovih kvalifikatornih okolnosti povećava minimum zatvorske kazne, pa u nekim slučajevima taj minimum iznosi pet godina zatvora. Što se tiče kaznenih djela protiv imovine (koja također participiraju u ovom uzorku), prema hrvatskom Kaznenom zakonu za krađu je predviđena novčana kazna ili zatvor do tri godine

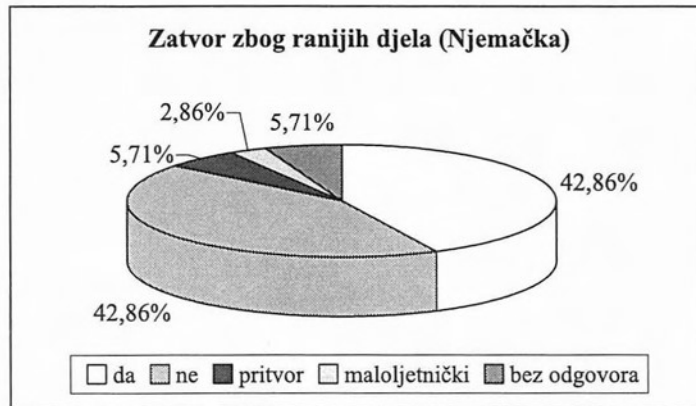
(čl. 216.), za tešku krađu kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina (čl. 217.), a za razbojništvo kazna zatvora od jedne do deset godina (čl. 218.). U njemačkom Kaznenom zakoniku (StGB, § 242., 243., 244.) za kazneno djelo krađe predviđena je novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, za tešku krađu zatvor od tri mjeseca do deset godina i za razbojništvo kazna zatvora od šest mjeseci do deset godina.

2.1.17. Koja su ranija kaznena djela?

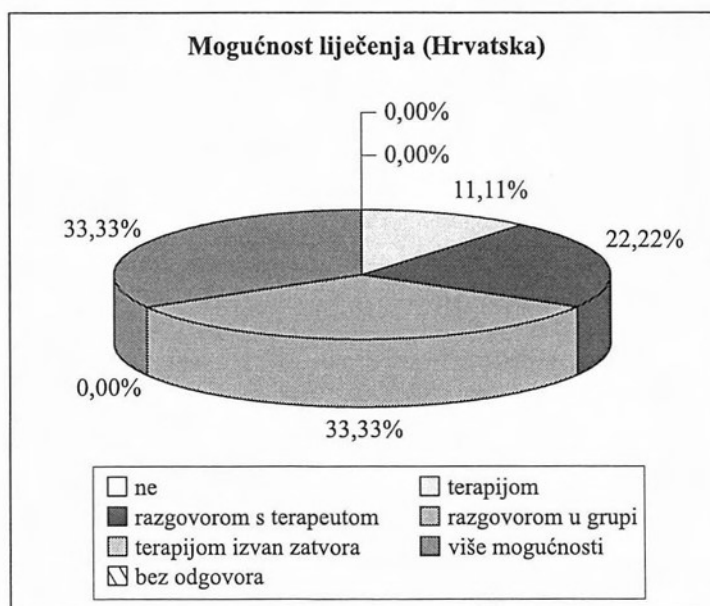
2.1.18. Jeste li zbog tih djela bili u zatvoru?

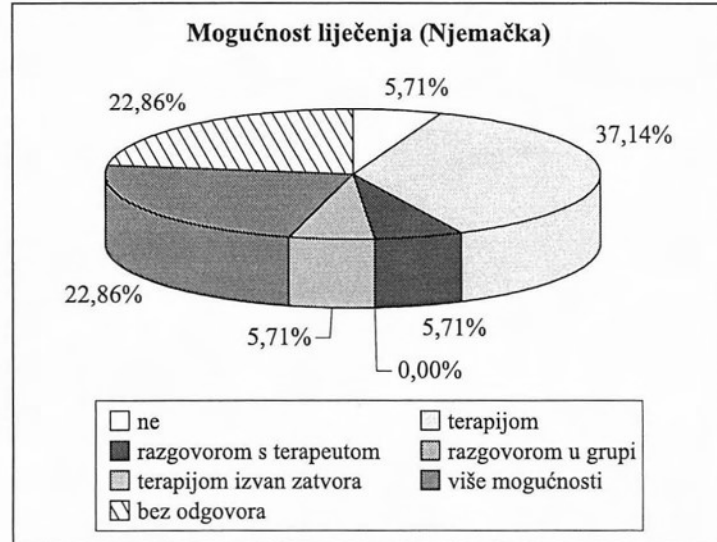

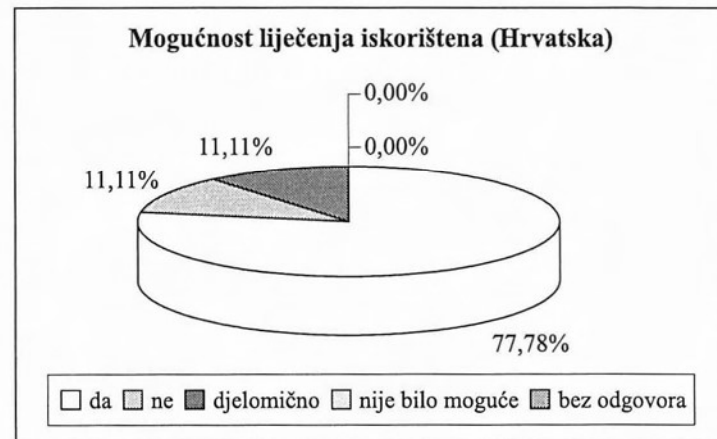
Većina zatvorenica iz obje skupine je i ranije činila kaznena djela među kojima prevladavaju imovinski delikti (krađa, prijevara, ucjena, razbojništvo) i kaznena djela zlorabe droge, s time što je u Hrvatskoj njih 22% zbog ranijih djela bilo osuđeno na kaznu zatvora, a u Njemačkoj gotovo dvostruko više, odnosno 42,8%. Ovaj podatak ukazuje na veliki postotak povratnica među ovisnicama, što je i očekivati jer ovisnost po definiciji podrazumijeva opsesivno ponavljanje radnji kojima se zadovoljava potreba za drogom. Isto tako postavlja se i pitanje o uspješnosti primijenjenih tretmana liječenja od ovisnosti, ali i o svrsi zatvorskog kažnjavanja ovisnica.

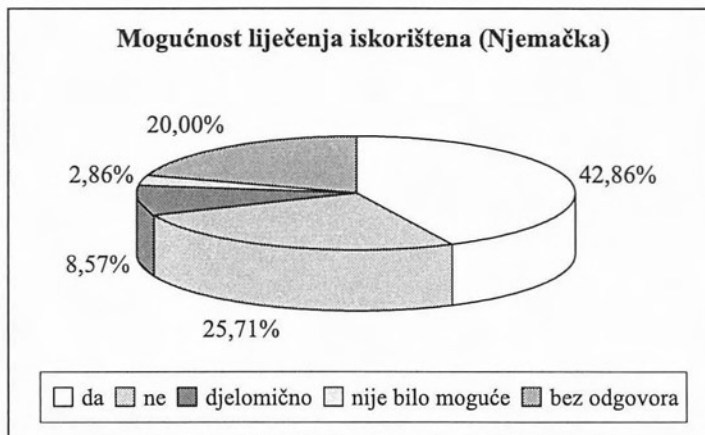
2.1.19. Mogućnost liječenja ovisnosti za vrijeme izdržavanja kazne

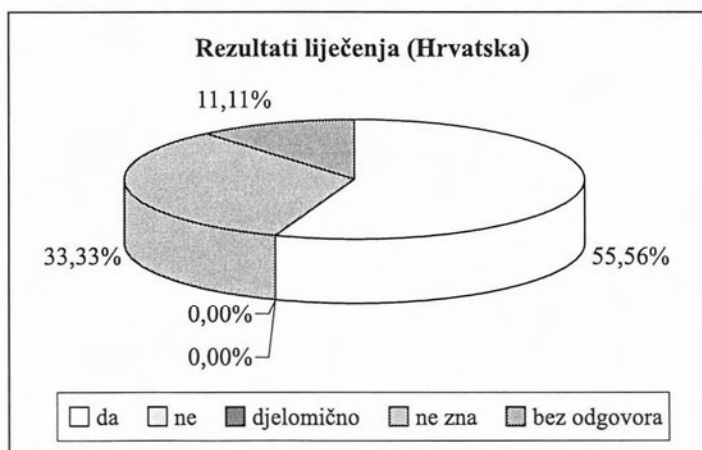
2.1.20. Jeste li koristili tu mogućnost?

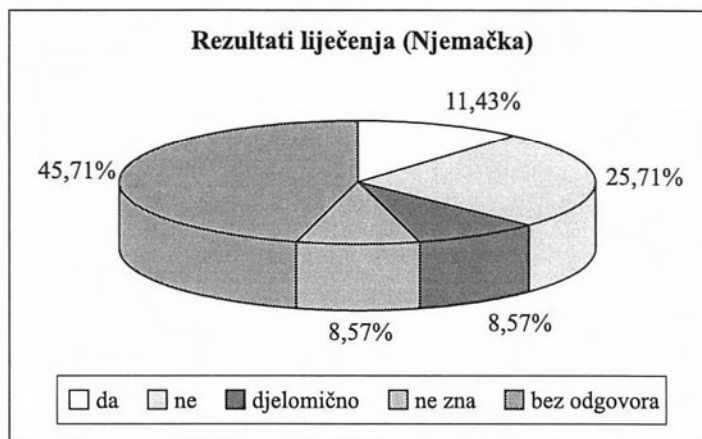

Prema izjavama ispitanica u oba zatvora postojale su razne mogućnosti korištenja terapija za liječenje ovisnosti, s time da je tu mogućnost u hrvatskom zatvoru koristilo 77,8% zatvorenica, a u njemačkom tek 42,9%. Ova razlika u korištenju ponuđenih tretmana rezultat je potpuno različitog pristupa u liječenju ovisnost u zatvorskim uvjetima. Dok je u hrvatskom zatvoru ta mogućnost bez ikakvih uvjeta dostupna svima, u njemačkom zatvoru radi se o posebnom programu koji u jednoj kasnijoj fazi obuhvaća liječenje izvan zatvora i dostupno je samo malom broju ovisnih zatvorenica koje su prošle složeno testiranje, koje su spremne podvrgnuti se strogim pravilima terapije i koje zbog male pogreške odmah izlaze iz programa.¹⁶

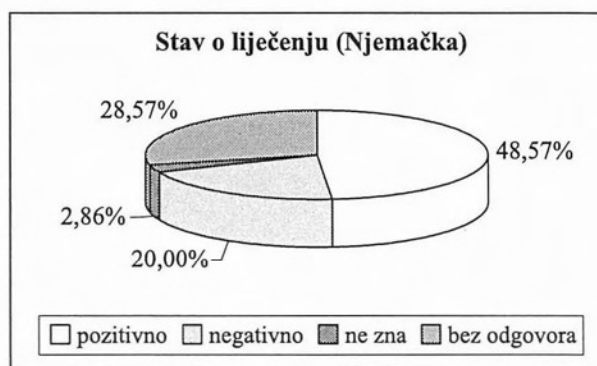
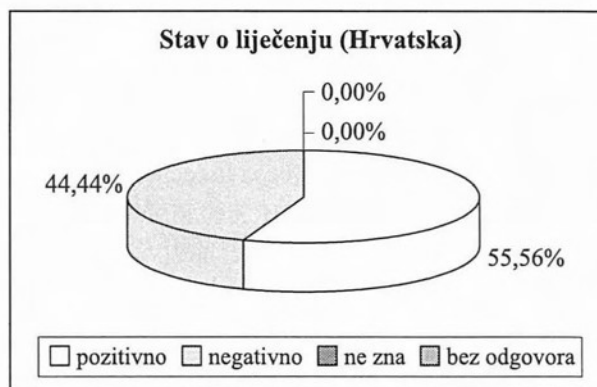
2.1.21. Da li je liječenje dalo rezultata

¹⁶ Pilot-program pod nazivom "Therapie Vorbereitungs Programm" in der JVA Schwäbisch Gmünd koji je interno objavljen.

2.1.22. Stav o liječenju za vrijeme izdržavanja kazne zatvora

Ispitanice u hrvatskom zatvoru u mnogo većem postotku (55,5%) od ispitanica u njemačkom zatvoru (11,4%) ocijenile su pozitivnim rezultate liječenja. U istom postotku zatvorenice u hrvatskom zatvoru pozitivno su se

izjasnile o liječenju za vrijeme izdržavanja kazne zatvora. Među njemačkim zatvorenicama daleko veći broj ima pozitivan stav o liječenju ovisnosti u zatvoru (48,5%) od onih koje su zadovoljne rezultatima liječenja.

Budući da su ispitanice u oba zatvora u odgovoru na pitanje o vlastitom stavu o liječenju u zatvoru imale mogućnost pisanog komentiranja svog stava, najčešće stavove jednih i drugih, pozitivnih i negativnih, citiramo:

“Mislim da je to u redu, po meni, ali opet ovisi od osobe do osobe.”

“Mislim da pojedinačni razgovor s terapeutom iznimno pomaže, a ponekad i razgovor u grupi. Ipak mislim da je apstinencija, rad i radionice iznimno dobar način za liječenje od droge.”

“Pa i nemam neko određeno mišljenje o tome. Razgovori u grupi mi odgovaraju i poslije njih se jako dobro osjećam.”

“Bez veze.”

“Takav način rada jednostavno nije za uvjete u kojima se nalazimo. Ljudi s kojima razgovaramo nisu kompetentni za razgovor o opojnim drogama. Između ostalog rad u zatvoru nam ne dopušta ulaziti u dublje teme o drogi.”

“Mislim da bi svaka ovisnica trebala imati šansu za liječenje jer je ovisnost strašna bolest i ima puno ovisnica kojim je terapija pomogla. Sam zatvor ne vodi nigdje.”

“Mislim da bi to bilo dobro jer se samo zatvaranjem ne može riješiti ovisnosti. Vrijeme u zatvoru moglo bi se svrhisishodnije iskoristiti i raditi nešto za sebe. Previše ima mrtvih ovisnica koje su izašle iz zatvora.”

“Terapija treba biti dobrovoljna. Ona pod pritiskom i za vrijeme izdržavanja kazne ne može biti uspješna.”

“U zatvoru se ne dobiva nikakva stvarna pomoć. Sve je to obično licemjerstvo.”

2.1.23. Stav o utjecaju vremena provedenog u zatvoru

Na pitanje da li je vrijeme provedeno u zatvoru pozitivno utjecalo na njih, ispitanice hrvatskog zatvora u jednakom postotku (44,4%) daju pozitivan i negativan odgovor. Ispitanice u njemačkom zatvoru pozitivan stav o utjecaju

vremena provedenog u zatvoru iznose u 77,1% slučajja, a negativan u 14,2%. Iznosimo njihove najčešće stavove:

“Apsolutno ne, samo još gore.”

“Da, zato što sam uvidjela što vrijedi, a što ne, pronašla sam sebe, uvidjela dobre i loše strane. Dobre sam poboljšala, a loše mijenjam.”

“Puno sam se promijenila. Imam više povjerenja i samopouzdanja”.

“Da jer ne uzimam više droge i želim početi novi život.”

“Naravno, u zatvoru imam puno vremena za razmišljanje. Sada znam da je normalni život bez droge najvažniji za moju djecu. Nadam se da ću dobiti mogućnost za normalni život.”

“Da, mogla sam se usmjeriti prema novim ciljevima, skupiti snagu za život izvan zatvora. Vrijeme ovdje nije bilo uzaludno.”

“Ne, u zatvoru ne dobivam nikakvu pomoć.”

“Da, u zatvoru sam opet naučila da budem “čista” (od droge), nastojati ću i nakon zatvora da ostanem “čista.”

“Djelomično, ovdje sam, doduše, prisiljena da više ne uzimam droge, ali sam izgubila i stan i posao. Drugi put više neću ići u zatvor – nešto sam iz ovoga naučila”

“Da, droge više ne uzimam u mjeri kao ranije, očvrtnula sam i mogu prepoznati neiskrene ljude.”

“Zatvor mi je doslovno spasio život.”

“Ne, sve sam izgubila, a ništa naučila.”

“Da, sigurno zvuči komično ili čudno, ali u mojim očima nema bolje terapije od zatvora.”

“Da, prvi put u životu nešto radim i zapravo sam zahvalna za ovo zatvaranje.”

3. Zaključak

Unatoč malom brojčanom uzorku na kojem se temeljilo ovo istraživanje, njegovim rezultatima potvrđene su dosadašnje spoznaje o značajnoj prisutnosti droge u životu žena općenito, pa i u ženskim zatvorima. Zašto je ovisnost žena toliko “uzela maha”, čak u mjeri da prevladava među ženama koje izdržavaju zatvorsku kaznu, teško je odgovoriti. Međutim, ako se osvrnemo na neke od rezultata ovog istraživanja, možda taj odgovor treba tražiti u činjenici njihovog teškog odrastanja koje je u velikoj mjeri bilo opterećeno raznim oblicima nasilja u obitelji. Nije li upravo heroin koji je u tako velikoj mjeri prisutan kao droga koja se zloupotrebljava, a koji najefikasnije, gotovo trenutno potiskuje emocionalnu bol, najlogičniji izbor za njih. Nažalost, nasilje u obitelji najčešće još uvijek ostaje skriveno od javnosti, čak i unatoč u posljednjih godina naglašenim nastojanjima društva da se obiteljsko nasilje detabuizira. Tako da ti nasilnici ostaju nekažnjeni, ali se zato kažnjavaju njihove žrtve kada kaznenim djelima rješavaju svoje osobne probleme u kojima dominiraju frustracije upravo takvog odrastanja. Da su kaznena djela počinjena i da se stalno ponavljaju

najčešće u nastojanju rješavanja problema ovisnosti proizlazi iz vrste kaznenih djela koje ovisnice čine, a to su ili djela vezana uz zlorabu droge ili imovinsku delinkvenciju koja je uvijek u funkciji nabavke droge ili sredstava za osiguranje droge. Dojam o *circulus viciosis* iz kojeg je nemoguće izaći nameće se sam po sebi.

Uglavnom i ostali rezultati dobiveni ovim istraživanjem u najvećem se dijelu poklapaju s drugim istraživanjima koja su se bavila ženama u zatvoru. Međutim, pozitivan stav većine zatvorenica njemačkog zatvora i nešto manje od polovine zatvorenica hrvatskog zatvora o vremenu provedenom u zatvoru potpuno je neočekivan. Drugim riječima, mnoge zatvorenice koje su ovisnice smatraju vrijeme provedeno u zatvoru korisnim i dobrim za sebe, čak i one među njima koje nikakav tretman liječenja od ovisnosti nisu koristile ili su koristile, a nisu postigle nikakav uspjeh. Kako objasniti da zatvorski sustav koji je tradicionalno represivan i koji ih lišava slobode kretanja, vlastitog prostora, zadovoljenja normalnih ljudskih potreba, mogućnosti izbora i odlučivanja, za ovisnice predstavlja prihvatljiv životni prostor? Možda nekima zatvor pruža bolje uvjete za život od onih koje su imale izvan zatvora. Možda je nekima, a ovdje mislimo na zatvorenice njemačkog zatvora u kojem one borave u odvojenim sobama, zatvor pružio priliku da se konačno sastanu same sa sobom. Možda su se neke od njih tek u zatvoru, pogotovo u hrvatskom, u kojem su u kontrolu prisutnosti droge uključeni dresirani psi, uspjele riješiti svoje ovisnosti. Možda su se neke od njih tek u zatvoru uspjele osloboditi straha od narkomanskog miljea u kojeg su upale ili od smrti u kom pravcu ih je njihova ovisnost vodila. Očigledno je da zatvor u svim ovim slučajevima nema samo represivnu, već i preventivnu ulogu koja, doduše, najčešće traje samo onoliko dugo koliko traje i njihovo zatvaranje. Ipak, teško je prihvatljivo da ovisnicama koje kaznena djela čine zbog svoje bolesti društvo može ponuditi samo zatvor.

Summary

**IMPRISONMENT FOR DRUG ADDICTED WOMEN –
REPRESSION AND/OR PREVENTION?**

Awareness of the significant presence of drugs in life of women in general, and especially in prisons for women, operated as an incentive for this research directed toward answering the question – whether imprisonment of drug addicted women represents repression or prevention, or both. Research included total of 44 women sentenced to prison, nine of which placed in Criminal institute in Požega (Croatia) and 35 in Criminal institute in Schwäbisch Gmünd (Germany). Questionnaires were filled in in criminal institutes, participation was voluntary and anonymous. Gathered data have been analyzed according to basic statistic procedures, while results are presented in diagram and descriptively analyzed. Results of this research to the greatest extent correspond to other researches related to imprisoned women, but also suggest certain unexpected conclusions.

Key words: women, women in prison, drug addicted women.

Zusammenfassung

**GEFÄNGNISSTRAFE FÜR DROGENABHÄNGIGE –
REPRESSION UND/ODER PRÄVENTION?**

Das Wissen darum, dass Drogen im Leben von Frauen ganz allgemein aber besonders in den Frauengefängnissen eine immer größere Bedeutung haben, war der Anlass für vorliegende Untersuchung mit dem Ziel, die Frage zu beantworten ob die Gefängnisstrafe für Drogenabhängige Repression oder Prävention bedeutet oder beides. Von der Untersuchung erfasst wurden insgesamt 44 drogenabhängige Frauen, die eine Gefängnisstrafe verbüßen und zwar neun von ihnen in der Strafanstalt von Požega (Kroatien) und 35 in der von Schwäbisch Gmünd (Deutschland). In beiden Strafanstalten wurde eine anonyme und für die Gefangenen freiwillige Befragung anhand eines Fragebogens durchgeführt. Die erhaltenen Daten wurde statistisch bearbeitet und die Ergebnisse graphisch dargestellt und deskriptiv analysiert. Die Resultate dieser Untersuchung entsprechen weitgehend denen anderer Untersuchungen über Frauen in Gefängnissen, doch sie führen auch zu einigen unerwarteten Schlussfolgerungen.

Schlüsselwörter: Frauen, Inhaftierte, Drogenabhängige.

Sommario

**INCARCERAZIONE PER LE TOSSICODIPENDENTI –
REPRESSIONE E/O PREVENZIONE?**

La consapevolezza della significativa presenza delle droghe nella vita delle donne in generale, e in particolare nelle carceri per donne, ha operato come incentivo per questa ricerca diretta a rispondere alla questione se l'incarcerazione di tossicodipendenti rappresenta repressione, prevenzione o entrambe. La ricerca ha riguardato un totale di 44 donne condannate alla pena della carcerazione, 9 delle quali collocate nell'Istituto penale di Požega (Croazia), e 35 nell'Istituto penale di Schwäbisch Gmünd (Germania). I questionari sono stati riempiti nei centri penali, la partecipazione è stata volontaria e anonima. I dati raccolti sono stati analizzati secondo le procedure statistiche fondamentali, mentre i risultati sono stati presentati graficamente e analizzati descrittivamente. I risultati di questa ricerca corrispondono in grande misura alle altre ricerche relative alle donne incarcerate, ma anche suggeriscono alcune conclusioni inaspettate.

Parole chiave: donne, incarcerate, tossicodipendenti.

